

ЙОРДАН РАДИЧКОВ ВОЙНИЧЕТО

chitanka.info

Тази история са ми я разказвали по най-различни начини: някои я почваха отзад напред, други започваха направо с войничето — как то дошло в селото и как капитанът го пратил да муши в купите слама заедно с другите войници и да търси дали няма скрито оръжие; трети почваха историята от стенния календар с царското семейство, турен в една рамка, и как с царското семейство начело те отишли да молят капитана да ги пусне в гората; някои пък почваха да разказват много издалече, още когато жените били турили в пазвите си бубеното семе на топло, та да се измътят тия проклети червеи, наречени копринени буби; селянинът, чието куче беше застреляно върху купата слама, почваше винаги от кучето — как то се качило горе на сламата и почнало да се кара на войниците и на капитана, а като видяло, че капитанът не разбира от дума, скочило от купата право отгоре му и онзи го застрелял с револвера си; селянинът, дето бе пострадал най-много и бе хвърлил половината си буби на кокошките, въртеше всичко все около своите буби. Може би ще е най-добре да се започне първо с войничето, а след туй да се разкаже и за всичко останало, та дано читателят добие представа от тази история.

Войничето беше с руси сколуфи и с лунички под очите, от ония свити войничета, дето вършат обикновено най-черната работа на казармите не само като новобранци, ами и през старшата служба. Във войниклъка едва ли нещо на човека му е по мярка, но на него пък нищо не му беше по мярка — ни рубашката, ни ботушите, ни панталонът. Ако имаше шинел, и шинелът сигурно нямаше да му бъде по мярка; но то нямаше шинел, по това време формата бе лятна — струва ми се, че беше май месец. Войничето служеше на железопътния мост и пазеше заедно с другите войници да не би партизаните да дойдат някоя нощ и да хвърлят моста във въздуха. По онова време партизаните минаваха за най-големите разбойници на горите и началството разправяше, че каквото и да попадне в ръцете им, го изтезават по най-жесток начин. Два пъти седмично войничето запрягаше каруцата и отиваше в казармите за хляб. То все молеше бога дано не го срещнат партизаните и винаги щом се заделеше по пътя, викаше на другите войници: „Нищо не ми се случи!“

Един ден войничето не пристигна с хляба, нямаше го и през нощта. То се върна едва на другия ден заедно с коня и каруцата и още отдалече извика на другите войници, че нищо не му се е случило. Ами

къде се е губило тогава и защо няма хляб в каруцата? Ами че него го пленили партизаните заедно с коня, с каруцата и с целия хляб в каруцата. Войничето им откарало хляба, преспало при тях и на другата сутрин те го пуснали да си върви по пътя и за цялата тая работа му дали и разписка. Два или три дни войниците от железопътния мост слушаха разказите на войничето за партизаните, но като стигна цялата работа до ушите на началството, началството веднага го прибра в частта, за да не разлага охраната на тоя тъй важен обект. Войничето отиде в частта и почна там да разказва как го били взели заедно с коня и с каруцата, то им откарало хляба в лагера, там го нахранили, с каквото дал господ, и го пуснали да си върви, като му дали разписка за цялата тая работа.

Това стигна отново до ушите на началството и за да не се разлага частта, взеха, че препратиха войничето в една много далечна част, сред съвсем непознати войници. Но ние знаем, че непознати войници няма, че още на втория ден всички ще знаят защо са ти руси сколуфите и защо имаш луничаво под очите — който имал луничаво под очите, то значи, че майка му, когато е била трудна с него, е пипнала свраче яйце или пък е погледнала свраче яйце. Непознатите войници научиха не само за луничките, ами и за партизаните, за хляба и за разписката, дадена на войничето. За да не внася разложение сред целия полк, началството прати войничето на барутните погребни — там имаше съвсем малко войници, повечето от тях запасни. То отиде, но и на барутните погребни стана пак същото и още на втория ден всички вече знаеха как войничето попаднало при партизаните, как нищо лошо не му се случило, как го нахранили, с каквото дал господ, и го пуснали живо и здраво и дори му дали и разписка за цялата тая работа, та да се отчете пред началството.

И тъй, от част на част, от полк на полк войничето все беше премествано, за да не внася разложение, и навсякъде то разказваше как било при партизаните, дето изтезават по най-жесток начин човека, как него не само че не го изтезавали, ами му дали и разписка, за да не го изтезава началството с карцер, или пък с нещо друго. Така войничето пристигна един ден в наказателната част, разквартирувана в селото. То носеше строго поверително писмо до капитана — капитанът прочете писмото, каза: „Хм! Хм!“, и го разпита подробно за всичко. То отговаряше с: „Тъй верно!“ и „Съвсем не зная!“, а през това време

капитанът гледаше мрачно неговите лунички и сколуфи и на края, като му омръзнаха и сколуфи, и лунички, го освободи. То направи кръгом и отнесе празното дъно на войнишкия си панталон към оная купа слама, спомената още в началото — там група войници мушеха сламата с шишове и търсеха скрито оръжие.

Капитанът беше много мрачен човек, а сред тая жега и тия мухи му бе още по-мрачно, пък и неговият помощник го ядосваше ужасно. Той имаше за помощник един влах и преди малко влахът бе дошъл при него да попита да претърсват ли и в нужниците, да не би да има хвърлено оръжие в тях. „Търсете!“ — каза му свирепо капитанът и влахът веднага отбра най-добрите си власи, все запасни: капитанът ги бе видял как вървят по улицата с куки и прътове и как нахлуха в първия двор. Те оградиха веднага каквото трябваше, но там вътре имаше клекнала жена. Тя, щом видя власите да настъпват срещу нея с куки и прътове, почна да призовава господ да ги убие, но отникъде не се показва никакъв господ и власите дочакаха здрави и читави селянката да си свърши работата. „Ама че дивотия“, мислеше капитанът, след като видя своите войници, предвождани от влаха, да нахълтват в следващия двор.

Може би капитанът щеше да мисли още върху дивотията, но видя едно шествие, което влезе в двора и свали каскетите си. Това беше селско шествие. То носеше начело царското семейство в една рамка и чакаше да бъде прието от капитана. Той излезе навън и попита селяните какво искат. Селяните искаха да отидат в гората да насекат свинакови храсти, защото копринената буба се храни сега на храст, а така също да отидат и в полето, защото бубата, преди да се качи на храста, трябва да се нахрани хубаво, а ако господин капитанът разреши, тя няма какво да яде, защото е изяла всичката черничева шума в селото и черничева шума сега има само в полето или по лозята. „Никакво поле!“ — каза капитанът. Той дори щеше да си влезе в къщи, но селяните почнаха да викат подире му: „Ама, господин капитан! Ама как тъй, господин капитан!“ Той се подпря на вратата, загледан в тая тълпа, и тълпата веднага почна да му обяснява какво нещо е бубата. Най-напред тя е съвсем малка, жените носят семето ѝ в пазва, докато се измъти, после тя почва да яде, после спи, после пак яде и пак спи, докато на края дойде голямото ѝ спане. Когато почнала блокадата на селото, бубата спяла голямо спане, ама от вчера се събудила, съблякла

си ризата и трябва да яде много. „По девет пъти на ден, господин капитан! Като се наяде добре, почва да търси храст, та да се качи в него да точи коприната и да направи това, дето вие го викате пашкул, господин капитан, а ние го викаме меунка. Тая меунка ни е на нас прехраната. Цяло мъчение е, господин капитан, от едно червейче почваме да я отглеждаме!“

После напред излезе оня селянин, дето бил хвърлил половината на кокошките, и каза на капитана: „Я моите ги фърлих!“ После до него излезе друг селянин и каза, че ако капитанът не може да разреши дали да отидат в гората и в полето, то той може да попита по-горното началство, може пък горното началство да разреши. Един подир друг селяните обясниха на капитана всичко за бубата, до най-големи подробности, и гледаха всеки да застъпи фразата на другия, да не би някъде обяснението да се скъса, да се намери пролука и капитанът тъкмо в тая пролука да надникне и да откаже на молбата им. Ония с царското семейство стигнаха досами капитана, за да може той съвсем добре да го вижда.

Но капитанът не погледна повече ни семейството, ни шествието и на молбата да попита горното началство само поклати глава мрачно, после даде гръб на селяните и тъй силно затвори вратата, че всички трепнаха. Селяните се почесаха, запушиха и си казаха тихо, че капитанът сигурно ще попита началството, а ако началството се попита, то веднага ще им разреши да излязат да насекат черничева шума. Те си тръгнаха обратно и царското семейство остана в опашката, но добре, че съобразиха и казаха календарът да мине напред, защото капитанът може да погледне през прозореца и да види, че семейството е на опашката.

По пътя хората си говореха дали бубата след големия глад няма да се реши да яде друга шума и неколцина казаха, че опитали и че бубата не иска дори да я помирише и че щом я доближи, почва да си клати главата.

Нека оставим сега, драги читателю, селяните с техните буби на пътя, както казваше Виктор Юго, и да видим какво стана с войничето.

Войничето отиде при купата слама, спомената в началото, дето другите войници мушеха с шишове и търсеха скрито оръжие. То взе един шиш и също тъй почна да муши заедно с другите, но мушна само два или три пъти; другите веднага го попитаха откъде иде, кой е и що е

и войничето им разказа всичко, като не пропусна и разписката, дадена му от партизаните, за да не го накаже случайно началството. Войниците насядаха да пушат и продължиха да разпитват, а кучето, дето лаеше непрекъснато от върха на купата и дето прегракна да ругае войниците, също млъкна. В горещината хвъркаха пеперуди и през няколко къщи се виждаше влахът със своите отбрани власи как нещо се съветват и щом се посъветваха, тръгнаха нанякъде. Войниците никак не бързаха да намерят скритото в купата оръжие — ако в тая купа изобщо имаше оръжие, — та изпушиха по две цигари и пак не им се ставаше. Те щяха да поседят още да послушат разказа на войничето как са го местили от полк на полк, за да не разлага полковете, но кучето изведнъж скочи и почна много високо да се кара някому. Войниците наставаха и видяха, че към купата идва капитанът, помрачен от облак.

Не само че бе мрачен, ами изглеждаше синкав от гняв и вървеше тъй стремително, сякаш ей сега щеше да прегази купата. Кучето, както споменахме в началото, скочи от купата върху военния, военният извади тутакси револвера си и го застреля още докато беше във въздуха. Веднага след туй капитанът прати войничето в карцера, за да не разлага останалите при сламата. Той беше сърдит на себе си, че не се сети да карцира веднага войничето, ами го прати право сред войниците си. Войниците почнаха да мушкат много силно и да викат: „Ей сега ще намерим оръжието, господин капитан!“ Капитанът, изглежда, не им вярваше, прекрачи кучето и отнесе гнева си при власите.

Заповедта за карциране на войничето внесе известно затруднение, защото селото нямаше карцер. В училището имаше една стая, дето зимно време държеха дървета за огрев, казваха й дърварника. Затвориха войничето в тоя дърварник и по нареждане на капитана влахът отбра един от най-лютите си власи да го пази. Лютият влах застана пред вратата, като че беше пън, но да мълчи непрекъснато не можа и по едно време попита: „А на колело туряха ли те да те обтягат и да ти бият петите?“ „Не са — каза войничето, — нахраниха ме и ми дадоха разписка.“ „Млък!“ — изрева лютият влах. Като мина доста време, той попита: „Че как тъй са те нахранили и са ти дали и разписка, като са разбойници!“ „Ами че те не са разбойници!“ — каза войничето. „Млък!“ — изрева влахът и двамата бая помълчаха.

Мълчаха, мълчаха и влахът отново попита. Войничето му отговори и влахът тоя път не му изрева: „Млък!“, а каза само: „Хм! Хм!“, и пак попита. И войничето постепенно му разказа цялата история. Кой знае колко щеше да продължи тоя разговор между двамата, ако пред дърварника не се бе появил отново мрачният капитан заедно с помощника си и видяха, че войничето разлага и своя пазител. „В никакъв случай!“ — каза капитанът и издаде заповед войничето да се препрати под охрана в гаубичния полк в Берковица.

„Тъй верно! Тъй верно!“ Помощникът му откозирува, отбра двама от най-добрите си власи — стари запасни кримки — и им нареди да откарат войничето в Берковица. През това време селската делегация се бе събрала отново и идваше начело с календара на царското семейство да види дали случайно капитанът не е разговарял с по-горното началство. Но капитанът тъй изгледа селяните, че те веднага прибраха семейството под мишница и се разотидоха по домовете.

Никой повече в туй село не срещна войничето. Някои селяни ми разказваха, че са го видели как вървяло по прашния път, ботушите му хлопали и то развявало своя широк войнишки панталон, а от двете му страни крачели власите от запаса и от време на време викали: „Млък! Млък“, макар че войничето не казвало нито една дума. Мой роднина служеше по това време в Берковица, беше мерач на гаубица, та съм го питал и него дали не знае нещо за войничето; той ми е казал, че било докарано някакво войниче в казармата — пленено от партизаните и после пуснато. То внесло голямо разложение в полка и затуй го препратили в Плевенския пехотен или пък в друг някой полк; той не си спомняше.

Като съживявам отново войничето, се замислям над туй, как простичко е разнасяло словото; то и самото му слово е било също тъй луничаво и с руси сколуфи като на новобранеца, дето вършил черната работа на казармите. Виждам съм неведнъж и мустакати слова от запаса, блестящи в парадната униформа, всичките копчета святкат, обущата скърцат напето и походката е напета — но такива слова посивяват бързо в съзнанието ми, за да отстъпят място пак на войничето.

И сега го виждам как развява в далечината празното дъно на панталона си, а власите му викат свирепо: „Млък!... Млък!...“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.